

Budsjetthøring i Familie- og kulturkomiteen

mandag 24. oktober 2011

MFOs merknader til budsjettforslaget fra Kulturdepartementet

Kap. 314, 320, 321, 323, 324, 335 og 337

Generelt

MFO ser med glede på at Regjeringen holder fast på målsettingene i Kulturløftet II, herunder at 1 prosent av statsbudsjettet innen 2014 skal gå til kulturformål. Med en normal utvikling av budsjettet vil dette kreve vesentlige økninger av rammen for kulturformål både i 2013 og 2014.

Vi vil i denne budsjettthøringen imidlertid benytte anledningen til å peke på noen områder og konkrete utfordringer som vi ber komiteen vie særskilt oppmerksomhet.

Kap. 314 Kultur og samfunn

Budsjettkapitelet omfatter bl.a. tilskudd til prosjekter i skjæringspunktet mellom kultur og næring.

Etter MFOs oppfatning er dette et felt med store muligheter. Kulturinstitusjonene, kunstnerne og næringslivet har bare utnyttet en liten del av det potensialet som åpenbart er der. Både staten, fylkeskommunene og kommunene kan spille en avgjørende rolle både ved å legge forholdene til rette og ved å gi faglig og økonomisk støtte til utvikling av nye prosjekter.

MFO er glad for at de mest berørte departementene vil legge fram en handlingsplan for området, men vi vil minne om at det er flere instanser som må engasjeres i arbeidet. Ikke minst må de institusjonene som utdanner kunstnere legge mer vekt på entreprenørkompetanse enn mange hittil har gjort, og gi økonomiske rammevilkår for både å legge slike emner inn i de ordinære studiene og for å utvikle etter- og videreutdanningstilbud.

Kap. 320 Allmenne kulturformål

Norsk kulturråd og Norsk kulturfond

Norsk kulturråd har i løpet av de siste årene fått vesentlig flere oppgaver og større formell handlefrihet enn tidligere. Det er også tilført betydelig mer midler til mange av de tilskuddsordningene som Kulturrådet forvalter. I noen grad legges det fortsatt sterke politiske føringer på hvordan midlene skal disponeres.

MFO har registrert at bl.a. tilskuddsordningene for musikere og arrangører, og den såkalte ensemblestøtten fortsatt sliter med for små rammer, og at de enkelte søknadene bare kan imøtekommes med en liten del av behovet. Dette fører til at mange prosjekter må gjennomføres på sparebluss, og at det ofte går ut over overskuddet og dermed utøvernes inntekter.

En vesentlig styrking av disse tilskuddsordningene ville være et godt bidrag til å bedre levekårene for utøverne i musikkfeltet.

Vi vil også minne om at den særskilte tilskuddsordningen for kirkemusikk er av stor betydning for gjennomføringen av mange prosjekter innenfor dette området. Den tidligere tilskuddsordningen for lokale konsertinitiativ var særlig viktig for nettopp dette feltet, og det er dessverre et faktum at mange kommuner ikke har maktet å erstatte bortfallet av disse tilskuddene med egne midler. Den nye tilskuddsordningen skal ikke kompensere for dette, men det er likevel helt essensielt for konsertaktiviteten i kirkene at det finnes en nasjonal støtteordning med tilstrekkelige rammer for å støtte mange tiltak. Rammen for denne ordningen bør derfor også økes betraktelig i årene framover.

MFO stiller seg desstuen kritisk til at ensembler som mottar ensemblestøtte ikke skal kunne få støtte fra de andre tilskuddsordningene til særskilte prosjekter. Det fører til at mange

ensembler har basisfinansiering, men likevel ikke økonomi til å gjennomføre så mange konserter og turneer som det faktisk kunne vært mulig å gjøre med hjelp av andre tilskudd.

Kap. 321 Kunstnerformål

MFO må også denne gangen etterlyse større vilje til å drøfte de dårlige inntektsforholdene for kunstnere, slik som det ble påvist senest i undersøkelsen om kunstneres aktivitet, arbeids- og inntektsforhold i 2008. Dette er naturligvis en utfordring som må møtes med mange ulike virkemidler, men den statlige stipend- og vederlagspolitikken er fortsatt et viktig element i arbeidet for å bedre kunstneres levekår.

Departementet foreslår å opprette 10 nye arbeidsstipend og å øke størrelsen fra kr 190 000 til kr 196 000. Arbeidsstipender skal gi mottakerne mulighet til å utvikle sin kunstneriske virksomhet uten et konstant press om inntjening for å kunne betale løpende utgifter til livsopphold.

Men det er alt for få stipender og stipendene er alt for små til å dekke det faktiske behovet. De foreslåtte økningene er dessverre ikke i nærheten av å bøte på dette. Økningen av stipendbeløpet på ca. 3,1 prosent er atskillig mindre enn den vanlige inntektsveksten i Norge, både slik den har vært de siste årene og slik den ser ut til å bli fra 2011 til 2012.

Etter MFOs oppfatning må det snarest mulig settes av midler både til flere og til vesentlig større arbeidsstipender.

MFO vil dessuten nok en gang be komiteen rette oppmerksomheten mot svakheter i regelverkene for trygdeytelser og pensjonsordninger, særlig for næringsdrivende kunstnere og frilansere med lave og ustabile inntekter.

Kap. 323 Musikkformål og kap. 324 Scenekunstformål

Rikskonsertene

Rikskonsertene er en svært viktig institusjon i norsk musikkliv. Institusjonen har spilt en helt avgjørende rolle for utviklingen av det vi i dag har av skolekonserter og barnehagekonserter, og har bygget opp en omfattende tunevirksomhet med offentlige konserter. Rikskonsertene er med disse aktivitetene en av de aller viktigste arbeidsplassene for frilansmusikere i Norge.

I 2011 har Kulturdepartementet besluttet at Rikskonsertenes offentlige konserter skal legges om med virkning fra 1. juli 2012. En del av de midlene Rikskonsertene har brukt til dette formålet foreslås overført til Norsk kulturråds tilskuddsordninger for arrangører og musikere. En annen del omdisponeres for å finansiere såkalte kombinasjonskonserter hvor utøvere på skolekonserterturne også skal holde institusjonskonserter, arbeidsplasskonserter og offentlige konserter.

I tillegg foreslår departementet at Oslo World Music Festival fra 1. januar 2012 skal skilles ut fra Rikskonsertene. Det er satt av midler til videreføring av festivalen, men det er ennå ikke klart hvor den skal ligge og hvordan den skal organiseres i framtida.

MFO har vært - og er - bekymret for konsekvensene av disse endringene.

Overføringen av midler fra Rikskonsertenes organiserte konsertturneer til tilskuddsordningene betyr at musikerne selv må ta en større del av arbeidet med å planlegge og organisere turneer, og ikke minst ta hele den økonomiske risikoen som er forbundet med turneene. Ingen av disse tilskuddsordningene fullfinansierer turneene, og inntektsmulighetene for musikerne blir dermed betydelig mer usikre enn ved lønnete oppdrag for Rikskonsertene.

Omlaggingen til kombinasjonsturneer vil åpenbart by på store kunstneriske og organisatoriske utfordringer. Det samme konsertprogrammet kan sjelden eller aldri framføres både i en skolekonsert og i en konsert for et voksent publikum. De musikerne som skal gjennomføre kombinasjonsturneer må derfor reise med flere forskjellige

konserterprogrammer samtidig. Disse turneene vil derfor være mer krevende å planlegge og gjennomføre både for Rikskonsertene og utøverne.

Det er lagt til grunn for budsjettforslaget at Rikskonsertene etter disse omleggingene kan nedbemannes med til sammen 12 stillinger i løpet av 2012 og 2013. MFO kan ikke se at departementet med dette anslaget har tatt hensyn til Rikskonsertenenes behov for faglige og administrative ressurser for å utvikle og gjennomføre det nye konseptet med kombinasjonsturneer. Det er derfor stor fare for at Rikskonsertene etter omleggingene vil framstå som en svakere og mindre kompetent organisasjon enn tidligere.

Orkestrene og Den Norske Opera & Ballett

Fra 2006 og fram til våren 2011 er det gjennomført omfattende prosesser med revisjon av tariffavtalene for musikerne i symfoniorkestrene og Det Norske Blåseensemble og for musikerne, sangerne og danserne ved Den Norske Opera & Ballett. Målsettingen har vært å skape større fleksibilitet og gi grunnlag for et høyere lønnsnivå. Dette arbeidet er nå i store trekk fullført.

MFO mener at det nå trengs ro og stabilitet med hensyn til økonomi og arbeidsvilkår i disse virksomhetene. Alle virksomhetene har fått økt sin produksjonskapasitet som følge av avtaleendringene. Dette medfører også økte lønnsutgifter som delvis er kompensert med større offentlige tilskudd. Med unntak for Kristiansand Symfoniorkester innebærer budsjettforslaget at ingen av orkestrene fått økt sine tilskudd ytterligere, ut over vanlig kompensasjon for lønns- og prisvekst og enkelte øremerkede, nye tiltak. Når det tas i betraktning at lønns- og priskompensasjonen trolig er for lav til å dekke faktiske lønnsøkninger i 2012, og at pensjonskostnadene fortsatt kommer til å stige, sier det seg selv at det ikke blir noe handlingsrom for å utnytte den nye produksjonskapasiteten uten at tilskuddene økes mer enn det som er foreslått.

Med bakgrunn i arbeidsforholdene i Nasjonalballetten er MFO imidlertid glad for at departementet foreslår å øke tilskuddet til Den Norske Opera & Ballett slik at det blir mulig å opprette 5 nye stillinger for dansere.

Profesjonelle kor

Det har i løpet av 2010 og 2011 vært ført en bred debatt om ulike modeller for å utvikle et eller flere profesjonelle kor. Kulturdepartementet varslar nå i budsjettproposisjonen at det ikke tas sikte på å bygge opp en ny institusjon, men at symfoniorkestrene skal ha en viktig rolle i utviklingen av korfeltet.

MFO har gått inn for at det må etableres ett profesjonelt, nasjonalt kor som skal være en faglig og kunstnerisk drivkraft i korutviklingen. Et slikt kor kan være forankret i en eksisterende institusjon, men må ha trygge økonomiske rammer og stor faglig selvstendighet.

De korene som nå planlegges etablert innenfor enkelte av symfoniorkestrene, med et mindre antall deltidsansatte sangere, vil ikke kunne fylle denne funksjonen. MFO anser det likevel for et viktig bidrag til korfeltet om orkestrene bygger opp levedyktige, profesjonelle kor, men vi kan ikke se at det er mulig uten at tilskuddene til orkestrene økes for å dekke utgiftene til lønn og drift av korene.

Kap. 335 Pressestøtte

Kringkasting

Regjeringens mål for kringkastingsområdet er å opprettholde et sterkt allmennkringkastingstilbud, og departementet gir uttrykk for at NRK derfor må sikres stabile og forutsigbare rammevilkår.

MFO deler dette synet, ikke minst fordi NRK er en av landets viktigste formidlere av kunst og kultur. Det er foreslått en økning i kringkastingsavgiften som er noe større enn den vanlige kompensasjonen for lønn- og prisvekst. MFO er likevel bekymret for at departementet ikke legger mer vekt på kunst- og kulturformidlingen, og vi vil be om at

komiteen framhever denne siden av NRKs programproduksjon på en langt mer tydelig måte enn det som kommer fram i budsjettproposisjonen. Blant annet bør NRK anmodes om å satse mer på egne produksjoner med norsk musikk.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

Ordningen med kompensasjon for lovlig kopiering til privat bruk ble innført i 2005. Nivået på vederlaget har aldri vært i nærheten av å kompensere for rettighetshavernes anslåtte inntektstap på grunn av slik kopiering. Likevel legger rettighetshavernes organisasjoner ned et betydelig arbeid i fordele de høyst utilstrekkelige vederlagene til sine medlemmer.

MFO vil anmode komiteen om å bidra til at budsjetttrammen for dette vederlaget økes vesentlig i årene som kommer.

Kulturskolene

MFO må også i år ta opp kulturskolenes situasjon med Familie- og kulturkomiteen, selv om de aktuelle budsjettkapitlene hører inn under Kirke-, utdannings- og forskningskomiteens områder.

I kapitlene 225 og 226 foreslår Regjeringen 10 mill. kroner til tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskoler og 40 mill. kroner til stimuleringsstilskudd for kulturskoler. Det første er en indeksregulert videreføring av tilsvarende tilskudd tidligere år. Det andre er en uregulert videreføring av et tilskudd som ble innført i 2010 og videreført i 2011.

Dette harmonerer særdeles dårlig med at regjeringspartiene både i Kulturløftet I og i Kulturløftet II har pekt på kulturskolene som et av de viktigste kultur- og utdanningspolitiske satsingsområdene. Daværende statsråd Bård Vegar Solhjell uttalte i 2009 følgende: - *Vi øker den direkte støtten til kulturskolen og setter i gang forsøk mellom kulturskolen og SFO for bedre samarbeid. Det blir starten på kulturskoleløftet som skal gi alle barn og unge som ønsker det et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris.*

Kulturskoleutvalget leverte sin innstilling til Kunnskapsdepartementet i september i 2010. Utvalget beskriver hva som skal til for å skape en bedre kulturskole, og ikke minst hva som skal til for å bedre samspillet mellom kulturskolen, grunnskolen og SFO. De fleste tiltakene koster penger, og det er vanskelig å se at de kan gjennomføres uten statlige bidrag.

MFO fant det i fjor sterkt beklagelig at Kunnskapsdepartementet - i det første året utvalgets forslag kunne settes ut i livet - ikke økte rammen for stimuleringsstilskuddet. Vi pekte på at det reelle behovet for slike tilskudd var minst det dobbelte av den foreslåtte rammen, og at departementet var i ferd med å gi seg begrensede muligheter til å føre en offensiv kulturskolepolitikk mens kulturskoleutvalgets forslag ennå var nye og ferske.

Dessverre ser vi ingen oppfølging av tidligere løfter når Regjeringen i dette budsjettet nok en gang viderefører beløpet på 40 mill. kroner til tilskudd til kulturskolene uten så mye som vanlig indeksregulering. Skal dagens regjering nå sitt mål om at alle barn som ønsker det, skal få et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris innen 2014, burde dette tilskuddet vært nærmere 80 mill. kroner allerede i 2011, og blitt økt til 120 mill. i 2012.

MFO vil med dette be Familie- og kulturkomiteen om å sette søkelyset på verdien av et godt kulturskoletilbud og ikke minst på verdien av at tilbudet er tilgjengelig for alle og for en pris som alle har råd til å betale.